

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

กมลรัตน์ ทองสว่าง^{1*} สุวารีย์ คำศิริรักษ์¹ ยุภาดี สงวนพงษ์² และธนาวิทย์ กางการ³
¹กลุ่มวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
²กลุ่มวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
³สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
*tongsawang@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำนวน 359 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิต (R=.986) และแบบประเมิน EQ. (R=.983) วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย S.D. ANOVA และ สมการถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ต่ำกว่าคนทั่วไป ร้อยละ 38.71 อายุ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และเพศ สามารถร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 0.43 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value = .000) โดยสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = 2.825 + .030X_1 + -.035X_2 + -.125X_3$

คำสำคัญ: ภาวะสุขภาพจิต ปัจจัยทำนายภาวะสุขภาพจิต นักศึกษาพยาบาล

Factors Influencing the Mental health status of Undergraduate Nursing Students, Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University

Kamonrut Tongsawang^{1*}, Suwaree Kamsirirak¹, Yupahdi Sanguanphong² and Thanawit Kangkarn³

¹Mental Health and Psychiatric Nursing Program. Chaiyaphum Rajabhat University (Nursing) ²Pediatric and Adolescent Nursing Program. Chaiyaphum Rajabhat University (Nursing) ³Social Studies Program. Chaiyaphum Rajabhat University (Education)

*tongsawang@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research were to study the mental health status and factors influencing the mental health status of the nursing students, Chaiyaphum Rajabhat University. The sample were 359 nursing students. The research tool was questionnaires. The research results appeared as following: The mental health status of nursing students 38.71% lower than the general population and The factors influencing the mental health status of the nursing students were found that age, marital status of parents and sex co-forecast the mental health status of the nursing students by 0.43 percent with statistical significance (P-value = .000), Which the equation is $Y = 2.825 + .030X_1 + -.035X_2 + -.125X_3$.

Keywords: the mental health status, factors influencing the mental health status, nursing student

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของประเทศชาติ ในปัจจุบันการพัฒนาในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 คือ ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจาก 2 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญในการเตรียมคนซึ่งถือว่า “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สถาบันการศึกษาจะส่งเสริมบุคคลที่จะจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาออกไปเป็นบุคคลที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ โดยพัฒนาคนให้เหมาะสมตามช่วงวัย เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีสุขภาวะที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวมซึ่งพร้อมจะต่อสู้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า เป็นผู้นำเป็นนักคิดที่ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่และมีอุดมคติเพื่ออนาคตที่ดีกว่าอย่างแท้จริง ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นเยาวชนที่ก้าวเข้ามาับการศึกษาโดยตรงด้านการดูแลสุขภาพและอนามัยและกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ มีหน้าที่ในการดูแล ป้องกัน ส่งเสริม และรักษาสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนและผู้มารับบริการ โดยทั่วไป นักศึกษาพยาบาลเป็นบุคลากรทางสุขภาพที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและมีศักยภาพในการสร้างเสริมสุขภาพจิตตนเองเพื่อดำรงไว้ซึ่งการเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นแบบอย่างสร้างเสริมให้ผู้รับบริการมีสุขภาพจิตที่ดี ในขณะที่เดียวกันในช่วงวัยของนักศึกษาเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตและพัฒนา โดยอายุเฉลี่ยพบว่ายังอยู่ในช่วงวัยของวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ นอกจากจะเผชิญปัญหาด้านร่างกายและพฤติกรรมแล้ว นักศึกษายังต้องเผชิญกับความคาดหวังของผู้ปกครองและสังคมในบทบาทของการเรียนในสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งความคาดหวังของอาจารย์ที่มีต่อความคาดหวังความสามารถของนักศึกษา ซึ่งเป็นสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลซึ่งต้องมีความรับผิดชอบสูง รวมทั้งบุคลิกภาพที่แตกต่างจากประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลก่อให้เกิดความเครียด มีปัญหาในการปรับตัว หากไม่ได้รับการช่วยเหลือและดูแลอย่างเหมาะสมความเครียดดังกล่าวก็จะก่อตัวนำไปสู่การมีภาวะสุขภาพจิตที่ผิดปกติเกิดขึ้นได้ (Chris, Martin, & Marianne, 2011; Jimenez, Navia-Osorio & Diaz, 2010) จากการทบทวนวรรณกรรมได้พบว่ามีการตระหนักถึงความสำคัญของภาวะสุขภาพจิตของพยาบาลทั้งในประเทศไทย (พูนศรี ศรีสะอาด, 2554; สุมาลี จุมทอง, ดุษฎี โยเหลา, งามตา วนิทานนท์ และ สธัญ ภูงค์, 2552) และต่างประเทศ (Chris, Martin, & Marianne, 2011; Luo & Wang, 2009) ซึ่งให้ความสำคัญในการศึกษาถึงหลาย ๆ มิติขององค์ความรู้ที่จะมาอธิบายถึงสภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลที่ทำมาอย่างต่อเนื่อง เพราะสภาพสังคม บริบทสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างหลากหลายและรวดเร็ว เหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดปัญหาสุขภาพจิตจึงเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเช่นกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตและสามารถทำนายสภาวะสุขภาพจิตได้อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 (จิณห์จงดา ชัยเสนา ดาลลาส, สายใจ พัวพันธ์, ดวงใจ วัฒนสินธ์, 2558) นอกจากนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพจิต คือ เพศ ชั้นปี และภูมิลำเนา (วรัชมา คุณาติศร และจารุรินทร์ ปิตานพวงศ์, 2553) จะเห็นได้ว่าการศึกษาปัญหาสุขภาพจิตเป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างต่อเนื่องและข้อมูลต้องมีความทันสมัยอยู่เสมอ เพราะข้อมูลเหล่านี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจของนักศึกษาพยาบาลไปพร้อมๆ กับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ กลุ่มสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช จึงเห็นความสำคัญในการที่จะต้องเฝ้าระวังการเกิดปัญหาสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาเป็นแนวทางในการดูแล เฝ้าระวังและหาแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาเป็นผู้มีภาวะสุขภาพจิตที่ดี เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพของสถาบัน อันเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ทำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี ภูมิลำเนา สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยครอบครัว ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม ความฉลาดทางอารมณ์

3. สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี ภูมิลำเนา สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยครอบครัว ค่าใช้จ่ายต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม และความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี ภูมิลำเนา สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยครอบครัว ค่าใช้จ่ายของ นศ.ต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม และความฉลาดทางอารมณ์ สามารถพยากรณ์ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิได้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 359 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ศึกษาจากประชากร นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีการศึกษา 2561 ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 359 คน

4.2 เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

4.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิลำเนา สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่อเดือน เกรดเฉลี่ยสะสม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (TMHI - 66) ในด้านสภาพจิตใจ ด้านสมรรถภาพของจิตใจ ด้านคุณภาพของจิตใจ และด้านปัจจัยสนับสนุน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 66 ข้อ โดยแบ่งระดับความรู้สึก ออกเป็น 4 ระดับ คือไม่เลย เล็กน้อย มาก และมากที่สุด คำถามมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ

การแปลผล ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย 66 ข้อ มีคะแนนเต็มทั้งหมด 198 คะแนน สามารถนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนดดังนี้

คะแนน 143 – 198 คะแนน	หมายถึง สุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป (good)
คะแนน 122 – 142 คะแนน	หมายถึง สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป (fair)
คะแนน 121 คะแนนหรือน้อยกว่า	หมายถึง สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป (poor)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับอายุ 18-25 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 52 ข้อ โดยแบ่งระดับความรู้สึกออกเป็น 4 ระดับ คือ ไม่จริง จริงบางครั้งค่อนข้างจริง และจริงมาก คำถามมีทั้งข้อความทางบวกและทางลบ

การแปลผลคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวม รายด้าน ดี เก่ง สุข ในกลุ่มประชากร อายุ 18-25 ปี (กรมสุขภาพจิต,2543) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแปลผลคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวม และรายด้าน

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	ต่ำกว่าปกติ	เกณฑ์ปกติ	สูงกว่าปกติ
คะแนนรวม	<138	138 - 170	>170
1. องค์ประกอบด้าน ดี	<48	48 - 58	>58
1.1 ควบคุมอารมณ์	<14	14 - 18	>18
1.2 เห็นใจผู้อื่น	<16	16 - 20	>20
1.3 รับผิดชอบ	<17	17 - 23	>23
2. องค์ประกอบด้าน เก่ง	<45	45 - 59	>59
2.1 มีแรงจูงใจ	<15	15 - 21	>21
2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา	<45	14 - 20	>20
2.3 สัมพันธภาพกับผู้อื่น	<15	15 - 21	>21
3. องค์ประกอบด้าน สุข	<42	42 - 56	>56
3.1 ภูมิใจในตนเอง	<9	9 - 13	>13
3.2 พึงพอใจในชีวิต	<16	16 - 22	>22
3.3 สุขสงบทางใจ	<15	15 - 21	>21

4.2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (TMHI - 66) ของกรมสุขภาพจิต และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับอายุ 18-25 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) แบบสอบถามเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (TMHI - 66) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .986 และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .983

4.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การทำวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาและได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ในการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ในการขอเก็บข้อมูลจากนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 359 คน ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้ผู้ร่วมโครงการวิจัยทราบถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยพร้อมทั้งอธิบายรายละเอียดของแบบประเมินจนเข้าใจ และได้ขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ร่วมกับแบบสอบถามเกี่ยวกับดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทย (TMHI - 66) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับอายุ 18-25 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ นักศึกษาผู้ร่วมโครงการมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตอบแบบสอบถามและแบบประเมินหรือขอยกเลิกได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ข้อมูลที่ได้จะนำเสนอเป็นภาพรวมโดยไม่มีเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในทุกรณี แต่นักศึกษาสามารถขอใช้ผลการประเมินส่วนตน ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความครบถ้วนของข้อมูล

4.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ร้อยละ ในการหาค่าคะแนนภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (multiple regression) และคัดเลือกตัวแปรเข้าสมการแบบหลายขั้นตอน (Stepwise selection) เพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

5. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่าเป็นเพศหญิงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.1 อายุ 21 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.2 ศึกษา ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.5 ภูมิลำเนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.0 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนรายได้ จำนวน 10,001 – 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.5 ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาต่อเดือน ค่าใช้จ่าย จำนวน 5,001 – 6,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.1 เกรดเฉลี่ยสะสม เกรดเฉลี่ย 3.00-3.49 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.1

2. ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต โดยรวม พบว่า ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ แยกตามระดับคะแนนดัชนีชี้วัดสุขภาพจิต ส่วนมากมีระดับภาวะสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 38.71 รองลงมา มีระดับภาวะสุขภาพจิตมากกว่าคนทั่วไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 33.14 และมีระดับภาวะสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.13 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำแนกตามระดับคะแนนและระดับภาวะสุขภาพจิต

ระดับคะแนน	ระดับภาวะสุขภาพจิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
143-198 คะแนน	มากกว่าคนทั่วไป	119	33.14
122-142 คะแนน	เท่ากับคนทั่วไป	101	28.13
121 คะแนนหรือน้อยกว่า	ต่ำกว่าคนทั่วไป	139	38.71
รวม		359	100.0

3. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ โดยรวม ส่วนมากเท่ากับคนทั่วไป จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 50.42 รองลงมาคือต่ำกว่าคนทั่วไป จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 47.35 และมากกว่าคนทั่วไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.23 รายด้าน ด้านสุข มากที่สุด คือ เท่ากับคนทั่วไป จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 72.14 รองลงมา คือ ด้านเก่ง เท่ากับคนทั่วไป จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 69.92 และด้านดี ต่ำกว่าคนทั่วไป จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จำแนกตามระดับความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมและรายด้าน

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล	ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล					
	ต่ำกว่าคนทั่วไป		เท่ากับคนทั่วไป		มากกว่าคนทั่วไป	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับคะแนนโดยรวม	170	47.35	181	50.42	8	2.23
1. ด้านดี	210	58.50	132	36.77	17	4.74
2. ด้านเก่ง	93	25.90	251	69.92	15	4.18
3. ด้านสุข	96	26.74	259	72.14	4	1.11

4. ผลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า ภาวะสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ มีความสัมพันธ์กันทางบวก ($r = .110, sig < .05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุ และชั้นปี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะสุขภาพจิต ($r = .110, sig < .01$ และ $r = .418, sig < .01$ ตามลำดับ) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เพศและ

สถานภาพสมรสของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล ($r = -.113$, $sig < .05$ และ $r = -.112$, $sig < .05$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะสุขภาพจิต และความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

	เพศ	อายุ	ชั้นปี	ภูมิลำเนา	สถานภาพสมรสของบิดามารดา	รายได้	ค่าใช้จ่าย	เกรดเฉลี่ยสะสม	สุขภาพจิต	ความฉลาดทางอารมณ์
เพศ	1	-	.009	-.021	.085	-.073	-.004	-.016	-.048	-.113*
อายุ		.047	.745**	-.133*	.055	.062	.153**	-.066	.299**	.121*
ชั้นปี		1	1	-.158**	.085	.044	.059	-.120*	.418**	.067
ภูมิลำเนา				1	-.081	-.031	.076	.129*	-.072	-.090
สถานภาพสมรสของบิดามารดา					1	-.064	.012	.020	.057	-.112*
รายได้						1	.219**	.062	-.043	.029
ค่าใช้จ่าย							1	-.069	-.027	.086
เกรดเฉลี่ยฯ								1	-.036	.098
สุขภาพจิต									1	.110*
ความฉลาดทางอารมณ์										1

5. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า อายุ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และเพศ สามารถร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) ซึ่งตัวแปรทั้งสามสามารถอธิบายการผันแปรของภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 0.43 ($R^2 = .043$) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

	Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	P-value
	B	Std. Error		
(Constant)	2.825	.127	22.204	.000
อายุ	.030	.013	2.351	.019
สถานภาพสมรสฯ	-.035	.014	-2.465	.014
เพศ	-.125	.055	-2.273	.024

6. สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ แยกตามระดับคะแนนดัชนีชี้วัดสุขภาพจิต พบว่า มีภาวะสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ

38.71 รองลงมา มีภาวะสุขภาพจิตมากกว่าคนทั่วไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 33.14 และมีภาวะสุขภาพจิต เท่ากับคนทั่วไป จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.13

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า อายุ สถานภาพของบิดามารดา และเพศ ที่สามารถร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) ซึ่งตัวแปรทั้งสามสามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ได้ร้อยละ 0.43 ($R^2 = .043$) สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังต่อไปนี้

$$Y = 2.825 + .030X_1 + -.035X_2 + -.125X_3$$

7. อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะสุขภาพจิต

ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่าค่าระดับคะแนนดัชนีชี้วัดสุขภาพจิต ค่าระดับคะแนนที่มากที่สุดคือ มีภาวะสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 38.71 รองลงมา มีภาวะสุขภาพจิตมากกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 33.14 และมีภาวะสุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 28.13 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ส่วนมากมีภาวะสุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 38.71 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เป็นเยาวชนที่ก้าวเข้ามารับการศึกษาด้านการดูแลสุขภาพและอนามัยและกำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพ มีหน้าที่ในการดูแล ป้องกัน ส่งเสริม และรักษาสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนและผู้มารับบริการโดยทั่วไป ในขณะที่เดียวกันในช่วงวัยของนักศึกษาเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตและพัฒนาโดยอายุเฉลี่ยพบว่ายังอยู่ในช่วงวัยของวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยเปลี่ยนผ่านที่สำคัญ อันได้แก่สภาพร่างกายและจิตใจอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลง มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ต้องการความรัก ความเข้าใจและต้องการที่ปรึกษาเพื่อความมั่นคงทางจิตใจ ซึ่งต้องใช้การปรับตัวเพื่อให้ดำเนินชีวิตในช่วงวัยนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะเผชิญปัญหาด้านร่างกายและพฤติกรรมแล้ว นักศึกษายังต้องเผชิญกับความคาดหวังของผู้ปกครองและสังคมในบทบาทของการเรียนในสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งความคาดหวังของอาจารย์ที่มีต่อความคาดหวังความสามารถของนักศึกษา ซึ่งเป็นสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการศึกษาในวิชาชีพพยาบาลซึ่งต้องมีความรับผิดชอบสูง รวมทั้งบุคลิกภาพที่แตกต่างกันจากประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน สิ่งต่างๆเหล่านี้ส่งผลก่อให้เกิดความเครียด มีปัญหาในการปรับตัว หากไม่ได้รับการช่วยเหลือและดูแลอย่างเหมาะสมความเครียดดังกล่าวก็จะก่อตัวนำไปสู่การมีภาวะสุขภาพจิตที่ผิดปกติเกิดขึ้นได้ (Chris, Martin, & Marianne, 2011; Jimenez, Navia-Osorio & Diaz, 2010) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี ชุ่มบัวทอง (2553) ซึ่งศึกษาภาวะสุขภาพจิตและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 301 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสุขภาพทั่วไป GHQ-28 (General health questionnaire-28) กลุ่มตัวอย่างเลือกโดยการสุ่มจากกลุ่มการเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์มีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุดร้อยละ 56.0

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิต

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิต ของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า มีตัวแปร อายุ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และเพศ ที่ร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} = .000$) ซึ่งตัวแปรทั้งสามสามารถอธิบายการผันแปรของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลได้ร้อยละ 0.43 ($R^2 = .043$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรชมา คุณาดิศร และจารุรินทร์ ปีตานุพงศ์ (2553) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพจิต พบว่า เพศ ชั้นปี และภูมิลำเนา สามารถส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตได้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนีนี ดีแท้ (2557) ได้ศึกษาภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของ นักศึกษาชั้นปี ที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัย พบว่า ภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาชั้นปีที่

4 มหาวิทยาลัยราชภัฏวิบูลสงครามอยู่ในระดับสูงกว่าปกติในทุก ๆ ด้าน และเมื่อใช้การวิเคราะห์ความถดถอย พบว่า มีกลุ่มตัวแปรพยากรณ์ 2 ตัว ที่มีนัยสำคัญของการพยากรณ์สุขภาพจิตของนักศึกษาชั้นปี ที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏวิบูลสงคราม คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และบรรยากาศในการเรียนการสอน ทั้งนี้เนื่องมาจากภาวะสุขภาพจิตที่ดี หรือภาวะความสุขที่กล้าเกินกว่าที่ตามองเห็น คือ คุณงามความดี ความสุขจากคุณค่าของชีวิต การได้บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่น มีศรัทธาในสิ่งที่ดีงาม มีปัญหาที่ทำให้รู้จักการปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและมี สุข

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ เพื่อทราบความคิดเห็นของนักศึกษา และบุคลากรต่อการบริหารจัดการศึกษา

8.2 การศึกษาการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่าภาวะสุขภาพจิตพบว่ามีค่ามากที่สุดคือ ต่ำกว่าคนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 38.71

8.3 การศึกษาการพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่าระดับความคิดความฉลาดทางอารมณ์ต่ำสุด คือความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี

9. กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปีงบประมาณ 2561 การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยการอนุเคราะห์ของท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่สำนักวิจัยและพัฒนา คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ที่ให้โอกาสและการสนับสนุนให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง (References)

- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จิณห์จุฑา ชัยเสนา ดาลลาส, สายใจ พัวพันธ์, ดวงใจ วัฒนสินธ์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 23(3): 1-13.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *ธรรมนุญชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พูนศรี ศรีสะอาด. (2554). การศึกษาเปรียบเทียบการสนับสนุนทางสังคมที่มีผลต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิ์ประสงค์อุบลราชธานี. *รายงานการวิจัย. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สุมาลี จูมทอง, ดุษฎี โยเหลา, งามตา วนินทานนท์ และ สธัญ ภูคอง. (2552). ประสบการณ์ความเครียดและวิธีเผชิญความเครียดของนักศึกษาพยาบาลจากการเรียนภาคปฏิบัติในห้องคลอด. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 15(1): 39-56.
- วรรษมา คุณาติศรและจารุรินทร์ ปิตานพวงศ์.(2553).ภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่สัมพันธ์ในนักศึกษาแพทย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *สงขลานครินทร์เวชสาร*, 28(3) : 139-144.
- วาริรัตน์ ถาน้อย และคณะ.(2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพจิตของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารสภาการพยาบาล*, 27(ฉบับพิเศษ): 60-76.
- Chris, G, Martin, D & Marianne. (2011). Stress, coping, satisfaction in nursing students. *Journal of Advanced Nursing*, 67(3): 621-632.
- Shives. (2012). *Basic concepts of psychiatric-mental health nursing*. New York: Lippincott Williams & Wilkins.